

Eiropa zonas banku veiktās kredītēšanas 2020. gada janvāra apsekojums: galvenie rezultāti Latvijā

2020. gada janvārī Latvijas Banka sadarbībā ar Eiropas Centrālo banku veica eiropa zonas banku veiktās kredītēšanas apsekojumu par kredītēšanas attīstības tendencēm 2019. gada 4. ceturksnī un prognozēm 2020. gada 1. ceturksnim. Aptaujā piedalījās četras Latvijas kredītiestādes, kuru kopējā tirgus daļa nefinanšu sabiedrību un mājāsaimniecību kredītēšanā ir pietiekami liela, lai raksturotu kredītēšanas attīstību Latvijā kopumā. Aptaujāto kredītiestāžu sniegtās atbildes tiek ietvertas eiropa zonas banku veiktās kredītēšanas apsekojuma rezultātos.

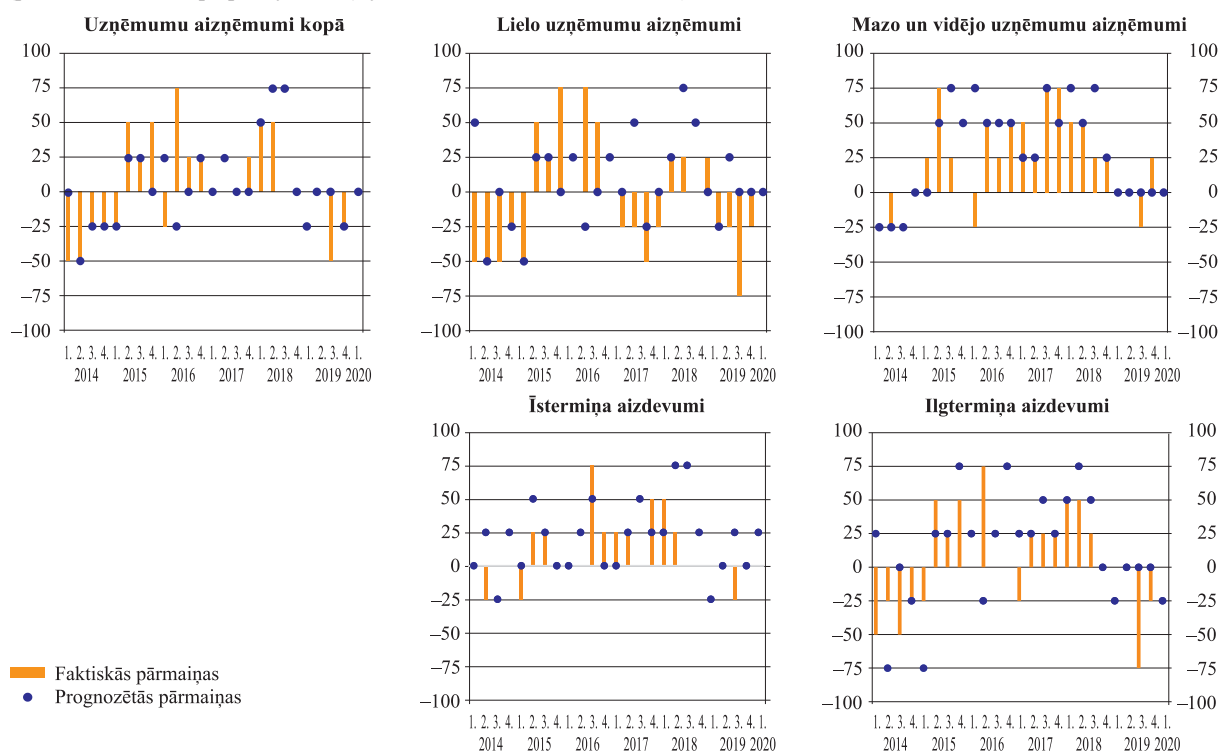
Aizdevumi uzņēmumiem

2019. gada 4. ceturksnī turpināja sarukt uzņēmumu pieprasījums pēc aizdevumiem, tomēr pieprasījuma kritums bija mazāks nekā iepriekš. Tikai viena no četrām aptaujātajām Latvijas kredītiestādēm norādīja, ka 2019. gada 4. ceturksnī sarucis pieprasījums pēc aizdevumiem kopumā (sk. 1. att.). Pieprasījuma kritumu pēc aizdevumiem uzņēmumiem kopumā noteica pieprasījuma sarukums pēc ilgtermiņa aizdevumiem lieliem uzņēmumiem. Tas nedaudz samazinājās divās aptaujātajās Latvijas kredītiestādēs, bet pieauga – vienā, nodrošinot neto pieprasījuma sarukumu. Turpretī pieprasījuma pieaugums pēc aizdevumiem maziem un vidējiem uzņēmumiem bija vērojams vienā kredītiestādē.

1. attēls

KREDĪTU PIEPRASĪJUMA PĀRMAIŅAS

(par lielāku kredītu pieprasījumu ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)

Pieprasījuma samazināšanos pēc aizdevumiem lieliem uzņēmumiem veicināja mazāka ilgtermiņa investīciju nepieciešamība, kā arī lielāka uzņēmumu iekšējā finansējuma pieejamība. Kredītiestādē, kur pieprasījums pēc aizdevumiem lieliem uzņēmumiem pieauga, to veicināja zems vispārējais procentu likmju līmenis. Savukārt pieprasījumu pēc aizdevumiem maziem un vidējiem uzņēmumiem veicināja kādā aptaujātajā Latvijas kredītiestādē veiktie tirgvedības pasākumi (sk. 2. att.).

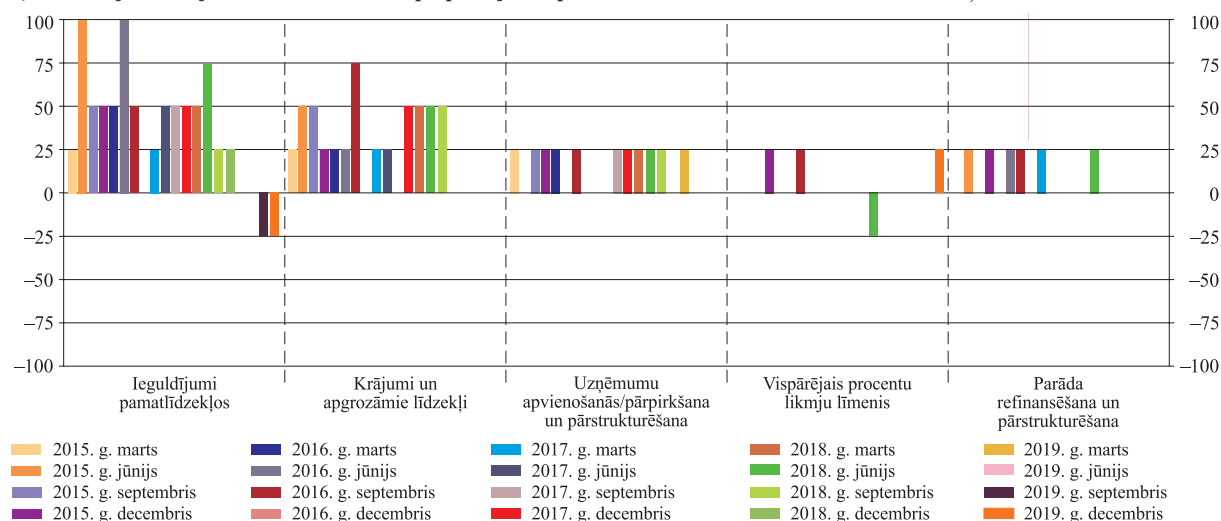
Aptaujātās Latvijas kredītiestādes paredz, ka nākamajā ceturksnī pieprasījums pēc aizdevumiem uzņēmumiem kopumā nemainīsies. Nākamajā ceturksnī varētu pieaugt pieprasījums pēc īstermiņa aizdevumiem lieliem uzņēmumiem un sarukt pieprasījums pēc ilgtermiņa aizdevumiem lieliem uzņēmumiem, jo viena Latvijas kredītiestāde norādīja, ka 2020. gada 1. ceturksnī gaida pieprasījuma kāpumu pēc īstermiņa aizdevumiem lieliem uzņēmumiem, turpretī cita – pieprasījuma kritumu pēc ilgtermiņa aizdevumiem lieliem uzņēmumiem (sk. 1. att.).

2. attēls

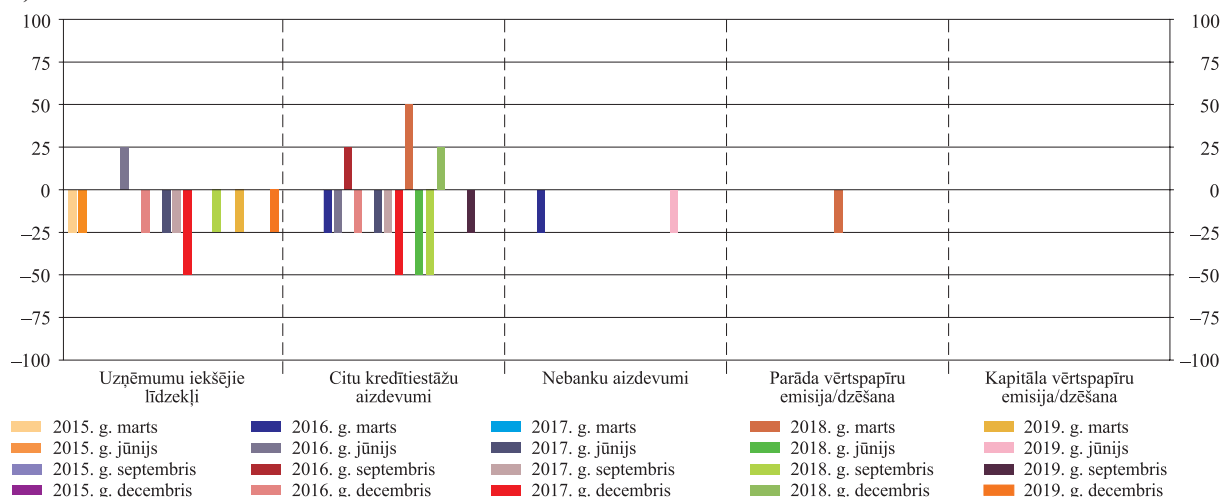
DAŽĀDU FAKTORU IETEKME UZ UZŅĒMUMU PIEPRASĪJUMU PĒC AIZDEVUMIEM

(par faktoru pozitīvo ietekmi ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)

a) Finansējuma vajadzības, aizdevumu pieprasījuma pamatā esošie veicinošie faktori vai mērķi

b) Alternatīvu finanšu avotu izmantošana

Pārskata periodā ne tikai mazinājās pieprasījums pēc aizdevumiem uzņēmumiem, bet arī pieauga noraidīto kredītu pieteikumu īpatsvars. Noraidīto uzņēmumu kredītu pieteikumu īpatsvars nedaudz pieauga vienā aptaujātajā Latvijas kredītiestādē.

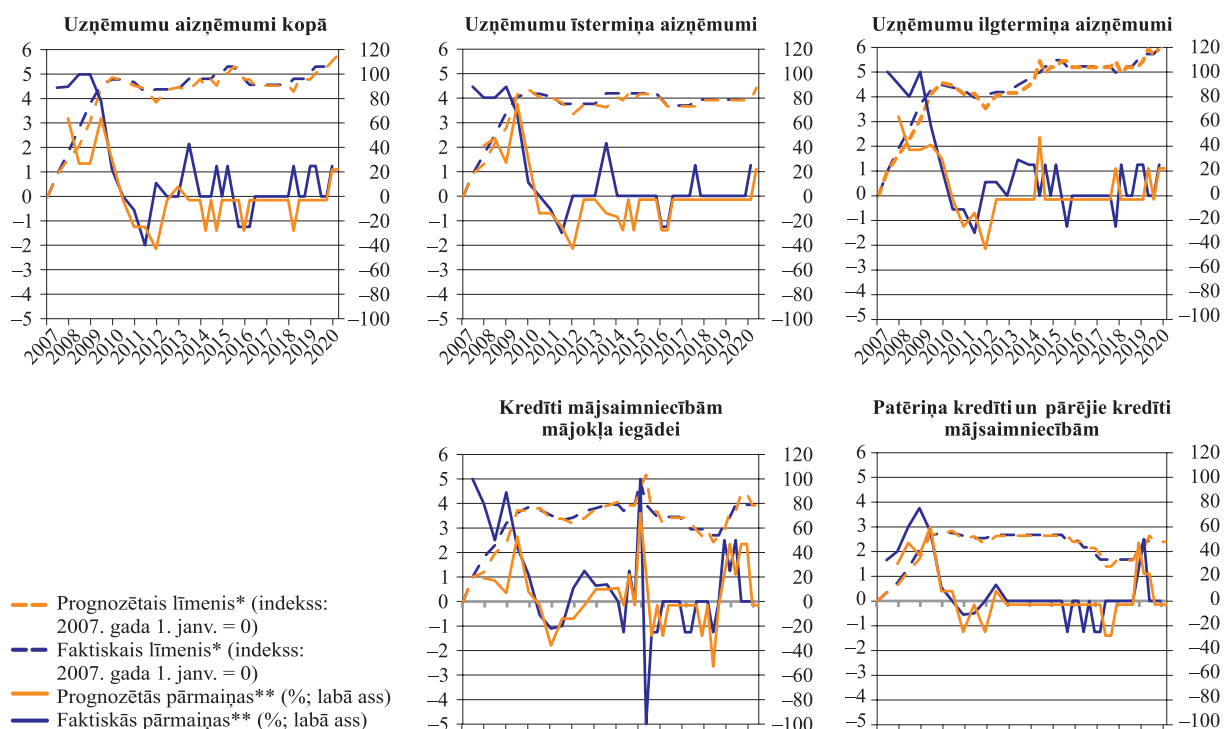
Kā bija gaidīts, viena no četrām aptaujātajām Latvijas kredītiestādēm 2019. gada 4. ceturksnī noteica stingrākus kredītu standartus aizdevumiem uzņēmumiem, t.sk. aizdevumiem maziem un vidējiem uzņēmumiem, lieliem uzņēmumiem, īstermiņa aizdevumiem un ilgtermiņa aizdevumiem. Stingrāki kredītu standarti tika noteikti tāpēc, ka pavājinājās nozares vai uzņēmuma situācija un nākotnes izredzes, pavājinājās aizņēmēja kredīspēja, pastiprinājās tādu normatīvo aktu prasību ietekme, kuras attiecas uz noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanu. Arī nākamajā ceturksnī viena aptaujātā Latvijas kredītiestāde plāno nedaudz pastiprināt kredītu standartus aizdevumiem uzņēmumiem kopumā, t.sk. katrā no jau minētajiem sektoriem (sk. 3. att.).

Puse aptaujāto Latvijas kredītiestāžu 2019. gada 4. ceturksnī noteica stingrākus kredītu noteikumus un nosacījumus uzņēmumiem. Viena Latvijas kredītiestāde, ņemot vērā vispārējo situāciju tirgū, paaugstināja pievienoto procentu likmi parastiem aizdevumiem lieliem uzņēmumiem (sk. 4. att.). Savukārt cita Latvijas kredītiestāde noteica nedaudz stingrākus kredītu noteikumus un nosacījumus aizdevumiem uzņēmumiem kopumā (t.sk. gan aizdevumiem maziem un vidējiem uzņēmumiem, gan aizdevumiem lieliem uzņēmumiem) saistībā ar klientu izpēti un noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanu.

3. attēls

KREDĪTU STANDARTU PĀRMAIŅAS

(par stingrāku kredītu standartu piemērošanu ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)

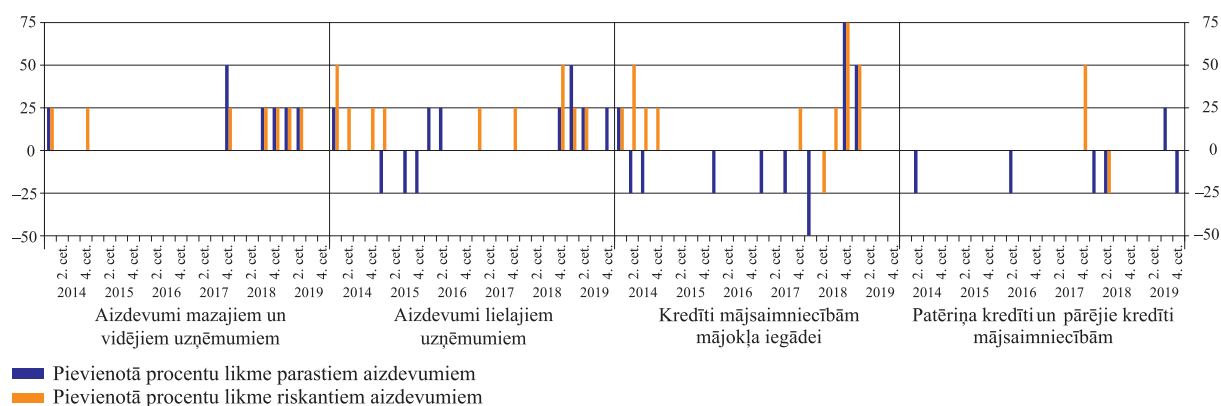
* Par lielāku kredītu pieprasījumu ziņojušo kredītiestāžu neto skaita kumulatīvās pārmaiņas.

** Par lielāku kredītu pieprasījumu ziņojušo kredītiestāžu neto skaits.

4. attēls

PIEVENOTĀS PROCENTU LIKMES PĀRMAIŅAS DAŽĀDU SEKTORU AIZDEVUMIEM

(par pievienoto procentu likmju pieaugumu ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)

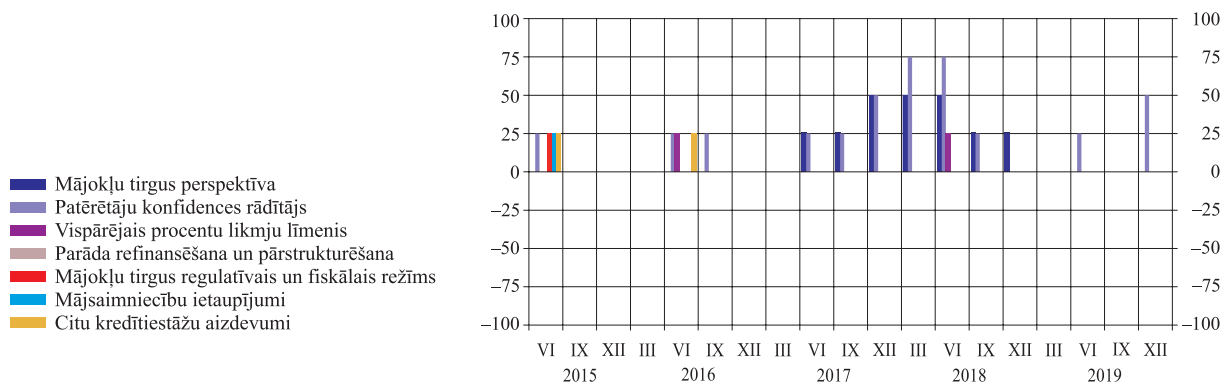
Kredīti mājāsaimniecībām mājokļa iegādei

Lai gan iepriekšējā ceturksnī aptaujātās Latvijas kredītiestādes negaidīja pieprasījuma pēc kredītiem mājāsaimniecībām mājokļa iegādei pārmaiņas, šāds pieprasījums 2019. gada 4. ceturksnī turpināja palielināties. Augot patērētāju noskaņojuma rādītājam, uz nelielu pieprasījuma kāpumu pēc kredītiem mājāsaimniecībām mājokļa iegādei norādīja divas no četrām aptaujātajām Latvijas kredītiestādēm (sk. 5. att.). Tomēr arī šoreiz aptaujātās Latvijas kredītiestādes prognozēja, ka pieprasījums pēc kredītiem mājāsaimniecībām mājokļa iegādei 2020. gada 1. ceturksnī nemainīsies.

5. attēls

FAKTORU IETEKME UZ MĀJSAIMNIECĪBU PIEPRASĪJUMU PĒC KREDĪTIEM MĀJOKĻA IEGĀDEI

(par faktora pozitīvo ietekmi ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)

Kredītu standarti, kā arī noraidīto kredītu pieteikumu īpatsvars aizdevumiem mājsaimniecībām mājokļa iegādei pārskata periodā nemainījās. Latvijas kredītiestādes neplāno mainīt kredītu standartus kredītiem mājsaimniecībām mājokļa iegādei arī nākamajā ceturksnī. Vienlaikus viena kredītiestāde attiecīgajā sektorā 2019. gada 4. ceturksnī nedaudz saīsināja aizdevumu termiņu.

Patēriņa kredīti un pārējie kredīti mājsaimniecībām

Visas aptaujātās Latvijas kredītiestādes norādīja, ka pieprasījums pēc patēriņa kredītiem un pārējiem kredītiem mājsaimniecībām 2019. gada 4. ceturksnī nemainījās un 2020. gada 1. ceturksnī nemainīsies.

Neviena aptaujātā Latvijas kredītiestāde 2019. gada 4. ceturksnī nemainīja kredītu standartus patēriņa kredītiem un pārējiem kredītiem mājsaimniecībām (sk. 3. att.), arī noraidīto kredītu īpatsvars nepalielinājās. Viena no četrām aptaujātajām Latvijas kredītiestādēm pārskata periodā, saskardamās ar sīvāku konkurenci, nedaudz samazināja pievienoto procentu likmi parastiem patēriņa kredītiem un citiem kredītiem mājsaimniecībām (sk. 4. att.).

Papildjautājumi

2020. gada janvāra eiro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojumā kredītiestādēm tika uzdoti vairāki papildjautājumi par kredītiestāžu pieeju finanšu tirgum, jaunu normatīvo aktu vai uzraudzības prasību ietekmi un ienākumus nenesošu kredītu īpatsvara ietekmi.

Atbildot uz papildjautājumiem par pieeju finanšu tirgum, kāda aptaujātā Latvijas kredītiestāde gaida, ka 2020. gada 1. ceturksnī tai nedaudz uzlabosies vidēja un ilgāka termiņa parāda vērtspapīru tirgus pieejamība.

Raksturojot, kā jaunas normatīvo aktu vai uzraudzības prasības attiecībā uz kapitālu, sviras rādītāju (*leverage*), likviditāti vai krājumu veidošanu ietekmē banku finanšu rādītājus un kreditēšanas politiku, viena aptaujātā Latvijas kredītiestāde norādīja, ka tā 2019. gada 2. pusgadā un 2020. gada 1. pusgadā saistībā ar jaunām normatīvo aktu vai uzraudzības prasībām nedaudz samazināja riska svērtos aktīvus, mazinot riskanto kredītu atlikumu. Divas citas aptaujātās Latvijas kredītiestādes norādīja, ka jaunu normatīvo aktu vai uzraudzības prasību ietekmē atsevišķos sektoros 2019. gada 2. pusgadā noteica vai 2020. gada 1. pusgadā noteiks stingrākus kredītu standartus. Piemēram, viena kredītiestāde norādīja, ka, reaģējot uz minētajām prasībām, tā 2019. gada 2. pusgadā noteica stingrākus kredītu standartus aizdevumiem maziem un vidējiem uzņēmumiem, aizdevumiem lieliem uzņēmumiem, patēriņa kredītiem un pārējiem kredītiem mājsaimniecībām. Savukārt otra kredītiestāde informēja, ka minēto prasību ietekmē 2020. gada 1. pusgadā plāno noteikt stingrākus kredītu standartus mājsaimniecību kredītiem mājokļa iegādei, patēriņam kredītiem un pārējiem kredītiem mājsaimniecībām.

Kāda aptaujātā Latvijas kredītiestāde norādīja, ka tās kreditēšanas politiku ietekmē arī ienākumus nenesošo kredītu īpatsvars. Minētā kredītiestāde, izvērtējusi savu ienākumus nenesošo kredītu īpatsvaru, 2019. gada 2. pusgadā noteica un 2020. gada 1. pusgadā plāno noteikt stingrākus kredītu standartus, kā arī kredītu noteikumus un nosacījumus aizdevumiem uzņēmumiem.